

מאוצרות הפרשה

מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים (כג, א)

בת ק' כבת כ' לחטא, ובת כ' כבת ז' ליופי (רש"י). "ויהו חיי שרה וכו'- משמטה שרה התחיל אדם הראשון לדבר בלשון ארמי" (מדרש פליאה). דברי המדרש צריכים תלמוד, אומר ה"חתם סופר", כתוב בחז"ל, שכשאדם הולך למות, הוא בא לאדם הראשון ואומר לו, בגללך אני הולך למות, שאכלת מעץ הדעת. עונה לו אדם הראשון שהוא מת בגלל חטאיו. אך כל זה תשובה לאדם רגיל כי אין צדיק אשר יעשה טוב ולא יחטא, אבל מה יענה אדם הראשון לשרה אמנו שנאמר עליה בת ק' כבת כ' ובת כ' כבת ז', א"כ מתה בלא חטא, אלא, אדם הראשון ענה לה בלשון ארמי, בלשון התרגום, ובתרגום כתוב והווי חיי שרה מאה עשרין ושבע שנין, המילה שנה מוזכרת רק פעם אחת בלבד, וממילא כל הדרשה של בת מאה כבת כ' וכו' בטלה ואיננה. (מדרש ביתר)

ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו שים נא ידך תחת ירכי (כד, ב) מנהגו של עולם כשאדם עומד להלוות ממון לחברו הריהו חוקר ודורש אחרי יושרו נאמנותו וכושר הפרעון של הלווה, ורק לאחר שאין לו עליו כל ספק הריהו מלווה לו את הממון, לעומת זאת בעניני יהדותו כאשר אדם בא לקנות בשר כשר, תפילין, או כל תשמיש אחר של קדושה, איננו מקפיד כל כך, והוא נוטה לתת אימון בכל אחד, ברם לא כך נהג אברהם אבינו אע"פ שהיה אליעזר זקן ביתו המושל בכל אשר לו אשר לידו מסר את הפיקוח על כל רכושו וממונו, מתוך אימון מלא, בכל זאת משהגיעו הדברים לענין של יהדות, של בחירת אשה מתאימה, בשביל יצחק בנו, אזי לא סמך עוד על דברתו של אליעזר כי אם דרש ממנו שבועה חמורה שים נא ידך תחת ירכי. (מעיינה של תורה בשם ילקוט הדרוש)

הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשאב (כד, ז) מדוע אליעזר ניסה את רבקה בענין של שתיה? בספר "עיסורי תורה" מתרץ ע"פ הגמ' בשבת (קנב.), שעד גיל ארבעים האכילה טובה לגוף, ומגיל ארבעים ואילך השתיה טובה לגוף. אליעזר ניסה את רבקה בת השלוש בשתיה דווקא, כדי לראות כיצד היא מתנהגת וגומלת חסד בדבר שבגילה עדיין לא חשוב כ"כ. וזהו יסוד גדול, שהאדם צריך לחשוב על השני ולהרגיש מה הוא צריך ולתת לו, אפילו אם הוא עצמו אינו צריך לכך.

ירץ העבד לקראתה (כד, יז)

פרש"י: "לפי שראה שעלו המים לקראתה". והיינו שמפרש טעם שרץ העבד לקראתה, שמוכח מזה שהיתה כאן איזה סיבה לרוץ. ועל כך תירץ שמחמת שראה בה 'מופת' זה שהמים עולים לקראתה, כדמוכח לשון הפסוק הקודם (פסוק טז) "ותרד העינה ותמלא כדה ותעל", ולא אמר "ותשאב מים". לפי שלא נצרכה לשאוב ממעמקי הבאר כלל, כי כל המים שבבאר עלו וגאו לקראתה, והיא רק נצרכה 'למלאות' את כדה בלבד. ונשאלת השאלה, מאחר שרואה בה העבד 'מופת' חותך כזה, שמוכח בעליל שאינו בדרך הטבע כלל, כי אין בכוח מים שממעמקי באר לעלות מעצמם למעלה, והרי בשביל זה המופת היה רץ לקראתה. ואם כן הרי הוכח לפניו בבירור שצדקת גדולה לפניו, ומדוע נצרך אחר מופת עצום כזה לכל המבחן שערך לה בפסוקים הבאים, וניגש לבקש ממנה מעט מים לשתות, לראות אם תאמר שתה וגם לגמליך אשקה וכו', הלא כבר הוכח להדיא שמדובר ב'בעלת

מופת גדולה, והיה צריך מיד לשאלה בת מי את וגו'. ברם תירצו בעלי המוסר, שכשמדובר בשידוכים אפילו 'בעל מופת' ברור לא מהני, ומן ההכרח לבדוק את המידות, אם יש כאן מידות טובות ובעיקר גמילות חסדים. כי יתכן 'בעל מופת' גדול שאין בו מידות ואינו גומל חסדים, וכדי ליכנס בביתו של אברהם מן ההכרח לבדוק שיש בה 'גמילות חסדים'! כיוצא בדבר איתא בתרגום אונקלוס להלן (פסוק טז): "ויביאה יצחק האהלה שרה אמו, ויקח את רבקה ותהי לו לאשה. – והוא והא תקנין עובדהא כעובדי שרה אמיא, ונסיב ית רבקה". והנה לעיל בפסוק הקודם נאמר: "ויספר העבד ליצחק את כל הדברים אשר עשה", ופרש"י: "גילה לו נסים שנעשו לו, שקפצה לו הארץ, ושנדמנה לו רבקה בתפלתו" עכ"ל. – ולמדנו כאן שעל אף שסיפרו לפניו נסים הרבה: קפיצת הדרך, ושהודמנה לו מיד, ועליית המים, וניסיונה בשאיבת הגמלים, ורצון בתואל לעכב והמלאך המיתו. – שכל אלו 'מופתים' גלויים וברורים, אע"פ כן מתי לקחה יצחק, רק כאשר ראה "תקנין עובדהא כעובדי שרה אמיא", אז 'ותהי לו לאשה', כי אכן ראוייה היא במידות הטובות וגמילות חסדים שבה, להיכנס בביתו של אברהם.

ויאמרו מה יצא הדבר (כד, ג) סיפר רבי בן ציון פלמן, ממקור ראשון – מבעל המעשה עצמו. בת ישראל נכנסה למרן החזו"א, ותנינה את מר גורלה כי היא נפגשת עם הרבה בחורים, ואין מי שרוצה אותה. כולם מסרבים לה והיא מאד נעלבת. "וכי אני כל כך גרועה, כזאת כלומניקית, שאף אחד לא רוצה בי?!". מרן החזו"א ענה לה בשקט, בשלווה ברוגע: תראי, אני רוצה להסביר לך משהו, ותעני לי בכנות. אם לדוגמא, אני מעוניין לשלוח מכתב למשפחת פרידמן מרחוב ר"ע 2, ואני אתן לך את המכתב כדי להעבירו לאותה משפחה. תלכי, ותגיעי לבניין מספר 2 שהוא בן 4 קומות, בכל קומה 3 דיירים, ואין תיבות דואר, ואין שם מתנוסס על הדלתות. אתם לא יודעים היכן בבניין מתגוררים משפחת פרידמן. מה אתם עושים? – שאל אותה מרן החזו"א. היא שתקה. אמר לה מרן החזו"א אני רוצה לדעת מה את עושה! היא ענתה בהיסוס: "אדפוק בדלקת הראשונה, ואשאל האם זה פרידמן כאן". המשיך מרן החזו"א: והיה אם הם יאמרו 'כאן זה לא פרידמן?' אתם תשאלו: האם והיכן בבניין מתגוררת משפחה בשם פרידמן והם יאמרו הם מתגוררים אכן בקומה הרביעית בדירה האחרונה. דירה מס' 12. כך זה יהיה. נשאלת השאלה, כאשר אתם שומעים מהשכן מהקומה הראשונה, שזה לא משפחת פרידמן אלא משפחת איצקוביץ, מדוע שלא תצעקו עליו בכאב ובזעם: "מדוע זה לא פרידמן כאן, מה החוצפה הזו?" וכי נורמלי לצעוק כך? ודאי שלא. מה יש לצעוק, הרי פרידמן מתגוררים למעלה, מה יש לכעוס, כאן איצקוביץ ושם למעלה פרידמן, תעלו עד קומה רביעית ותפגשו את פרידמן... מה יש לצעוק. הגביה מרן החזו"א את קולו. תדעו לכם, שברגע שאת שומעת שמישהו אמר לך "לא" על השידוך, משמעות הדבר שזה לא השידוך שלך. את, לדוגמא, צריכה להתחתן עם אחד שקוראים לו פרידמן. וכאשר את נפגשת עם איצקוביץ, הוא אמר "לא". וכי יש לך מה לצעוק, לכאוב, להתאכזב, מדוע אתה לא פרידמן? הוא הרי איצקוביץ, אינו החתן שלך. על מה הכעסים כאן?! וכי זו ראייה על האישיות שלך שאת טובה יותר, או טובה פחות. מה פתאום, זה פשוט לא השידוך שלך. ברגע שיגיע פרידמן השידוך יבוא לכלל גמר בשעה טובה. ברגע שהשידוך שלך יבוא, זה ירוץ. וכך היה. ושמעתי את הדברים מפי בעלת המעשה.

